

Värmdö kommun

Besöksadress: Skogsbovägen 9-11

Postadress: Värmdö kommun

134 81 Gustavsberg

08-570 470 00

varmdo.kommun@varmdo.sewww.varmdo.se

Tillsynsplan enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter, Lag om tobaksfria nikotinprodukter samt lagen om handel med vissa receptfria läkemedel

Tillsynsplan för 2020-2025

Diarienummer	2020SCN/0028
Lagstadgat styrdokument	Alkohollagen
Ersätter styrdokument	Tillsynsplan för 2019-2020 enligt alkohollagen, Tobakslagen, lag om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare samt lagen om handel med vissa receptfria läkemedel
Ansvar	Socialnämnden
Beslutsnivå	Socialnämnden
Beslutsdatum, instans och paragraf	2020-04-22 Socialnämnden § 23

Inledning

Kommunen ska enligt alkohollagen bedriva tillsyn över att alkohollagens bestämmelser efterlevs. När missförhållanden föreligger kan kommunen återkalla serveringstillståndet enligt Alkohollagen. Om det föreligger särskilda skäl kan kommunen meddela varning eller erinran i stället för återkallelse.

Lag om tobak och liknande produkter syftar till att begränsa de hälsorisker och olägenheter som är förbundna med bruk av tobak och liknande produkter samt med exponering för rök från tobak och utsläpp från liknande produkter. I lagen fastställs att de näringsidkare som vill tillhandahålla tobaksvaror till försäljning ska ansöka om tillstånd för detta hos kommunen.

Lagen liknar i allt väsentligt den som gäller för serveringstillstånd. Lämplighetsprövningen avser därmed dels sökandens s.k.andel – i huvudsak ekonomisk skötsamhet och eventuell förekomst av tidigare brottslig belastning. Kontrollen bedrivs sedan löpande efter det att ett tillstånd meddelas genom tillsyn av tillståndshavare.

Lag om tobaksfria nikotinprodukter syftar till att begränsa de hälsorisker och olägenheter som är förenade med bruk av tobaksfria nikotinprodukter. I lagen fastställs att de näringsidkare som vill tillhandahålla tobaksfria nikotinprodukter till försäljning först skall anmäla detta hos kommunen där det fysiska försäljningsstället är beläget. Till anmälan om försäljning ska egenkontrollprogrammet och de övriga uppgifter som behövs för kommunens och Folkhälsomyndighetens tillsyn bifogas.

Vissa receptfria läkemedel får från den 1 november 2009 säljas på andra försäljningsställen än apotek. Läkemedelsverket ansvarar för den övergripande tillsynen medan kommunen ansvarar för den lokala tillsynen. Näringsidkare som vill bedriva detaljhandel med vissa receptfria läkemedel måste först anmäla detta till Läkemedelsverket. Näringsidkaren måste utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och hanteringen av läkemedel och se till att det ett egenkontrollprogram som är anpassat till verksamheten. Eventuella missförhållanden som upptäcks lokalt anmäls då av kommunen till läkemedelsverket som sedan beslutar om eventuell åtgärd gentemot näringsidkaren.

Syfte

Enligt 9 kapitlet 2 § alkohollagen ska kommunen upprätta en tillsynsplan som även skickas in till länsstyrelsen. Tillsynsansvaret enligt alkohollagen, lag om tobak och liknande produkter och lagen om handel med vissa receptfria läkemedel faller inom Socialnämndens ansvarsområde enligt nämndens reglemente.

Omfattning/avgränsning

Tillsynen bedrivs löpande i Värmdö kommun under perioden. Genom tillsynen hoppas vi motverka eventuella missförhållanden, förhindra att nya uppstår och skapa ett gott samarbete mellan Värmdö kommuns samarbetspartners och berörda affärsverksamheter.

Uppföljning

Den inre och yttre tillsynen som omfattas av denna tillsynsplan följs upp årligen i samverkan med berörs enhets/ avdelningschef. Målsättningen är att varje försäljningsställe ska få minst ett besök eller tillsynstillfälle per år. Detta kan bestå av både yttre och inre tillsyn eller en av dessa.

Olika slags tillsyns

Den omedelbara tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna i alkohollagen utövas enligt 9 kap 2 § Alkohollagen av kommunen och polismyndigheten. Ibland kan tillsynen samordnas med andra myndigheter. I Värmdö kommun genomförs en del av kvällstillsynen tillsammans med polismyndigheten och i förekommande fall även skattemyndigheten. Lagen anger att det ska finnas olika former av tillsyn, inre och yttre tillsyn.

Inre tillsyn

Inre tillsyn är av administrativ karaktär och fordrar ofta kontakter med andra myndigheter för att bl.a. undersöka om tillståndshavaren med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden fortfarande är lämplig att utöva verksamheten. För att fullgöra den inre tillsynen och få kännedom om tillståndshavarens och bolagsföreträdarnas vandel och ekonomiska skötsamhet kontaktas i princip Polismyndigheten, Kronofogdemyndigheten och Skatteverket genom remissförfaranden. I den inre tillsynen ingår även kontroll av tillståndshavarnas marknadsföring i bland annat tidningar och sociala medier. Kommunen granskar och analyserar även tillståndshavarnas restaurangrapporter samt får in kontinuerliga uppdateringar om bolagsändringar.

Yttre tillsyn

Yttre tillsyn är besök på restaurangen i syfte att följa upp att verksamheten bedrivs enligt alkohollagens bestämmelser. Det kan handla om rutintillsyn som inte är påkallad av någon särskild omständighet. Det kan också vara riktad uppföljande tillsyn orsakad av tidigare iakttagelser eller inkommen information från annan myndighet eller från allmänheten. Yttre tillsyn kan ske på dagtid, kvällar och nätter.

Samordnad tillsyn

Samordnad yttre tillsyn, som är en form av yttre tillsyn, kommer att genomföras vid ett antal tillfällen under perioden. Den genomförs i samverkan med andra myndigheter såsom skattemyndigheten, polisen, brandförsvaret och kommunens miljöinspektörer. Konstellationen kan variera. Vilka tillståndshavare som ska kontrolleras/ besökas vid den samordnade tillsynen bestäms i samråd med berörda myndigheter utifrån variabler som prioritering, förekommen anledning eller rutin.

Tillsyn av serveringstillståndshavare

Antalet planerade besök per serveringsställe varierar beroende på serveringsställets öppettider, geografiska läge, målgrupp mm. Förutom inplanerad yttre tillsyn kan besök på serveringsställen även ske på förekommen anledning. Inre tillsyn kommer att bedrivas löpande under hela året genom att kommunen granskar och analyserar tillståndshavarnas restaurangrapporter samt får in kontinuerliga uppdateringar om bolagsändringar, betalningsanmärkningar och tillståndshavaresandel. Tillsynen bedrivs i princip alltid oanmäld.

Vid den yttre tillsynen ska kommunens tillsynspersonal främst kontrollera

- att ordning och nykterhet råder på serveringsstället
- att servering inte sker till minderåriga
- att servering inte sker till märkbart påverkade personer
- att lagad eller på annat sätt tillredd mat tillhandahålls på serveringsstället
- att det finns ett allsidigt matutbud
- att serveringsansvarig person finns på plats
- att det finns alkoholfria alternativ
- att serveringslokalerna och kökets beskaffenhet överensstämmer med bestämmelserna i alkohollagen
- att den som serverar alkohol är anställd av tillståndshavaren eller är inhyrd av ett bemanningsföretag
- att marknadsföringen inte är påträngande
- att animeringsförbudet respekteras
- att serveringen sker återhållsamt
- att servering inte sker före eller efter beviljad serveringstid
- att försäljningen bokförs enligt alkohollagens bestämmelser
- att meddelade villkor följs
- att förvarings- och förtäringförbuden efterlevs

Tillsyn av detaljhandel/servering av folköl

Med folköl avses alkoholdrycker vars alkoholhalt överstiger 2,25 men inte 3,5 volymprocent. Enligt alkohollagen är den som bedriver detaljhandel eller servering av öl skyldig att anmäla verksamheten till kommunen. Den som säljer folköl har enligt lagen skyldighet att utöva särskild tillsyn (egenkontroll) över

försäljningen och att ansvara för att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram.

Egenkontrollprogrammet ska bl.a. innehålla uppgifter om hur handlaren informerar personalen om regler för försäljning, vem som är försäljningsansvarig, rutiner för ålderskontroll och hur handlaren informerar om rutinerna för ålderskontrollen. Vid servering av öl ska egentillsynen inriktas i huvudsak på att servering inte sker till underåriga eller märkbart påverkade gäster samt att det råder ordning och nykterhet på serveringsstället.

Målsättningen är att varje anmält försäljningsställe får minst ett besök per år. Kommunens tillsyn av ölförsäljning ska främst inriktas på en förebyggande tillsyn som innebär att ge råd, stöd och information till näringsidkarna. Vid tillsynen ska särskild uppmärksamhet läggas på att titta på hur egenkontrollen fungerar. Näringsidkarna blir på så vis erinrade om att de ska följa bestämmelserna om åldersgränsen i alkohollagen och ha egna rutiner för att följa alkohollagen.

Kommunens tillsyn enligt lag om tobak och liknande produkter

Lag om tobak och liknande produkter syftar till att begränsa de hälsorisker och olägenheter som är förbundna med bruk av tobak och liknande produkter samt med exponering för rök från tobak och utsläpp från liknande produkter. Lagen innehåller bestämmelser om tobak, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, örtprodukter för rökning och om användningen av njutningsmedel som till användningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak. Samt bestämmelser om bland annat märkning och förpackning, marknadsföring, handel och tillsyn.

I lagen fastställs att de näringsidkare som vill tillhandahålla tobaksvaror till försäljning ska ansöka om tillstånd för detta hos kommunen. Lagen liknar i allt väsentligt den som gäller för serveringstillstånd. Lämplighetsprövningen avser därmed dels sökandens s.k.andel - i huvudsak ekonomisk skötsamhet och eventuell förekomst av tidigare brottslig belastning. Vid ansökan om ett partihandlartillstånd tillfrågas även tullverket i lämplighetsprövningen.

Tillsynen som bedrivs i enlighet med lag om tobak och liknande produkter delas in i inre, yttre och samordnad tillsyn, på samma sätt som tillsynen i enlighet med alkohollagen. Den inre tillsynen bedrivs genom remissförfaranden till polis, skatte- och kronofogdemyndigheten, samt genom omvärldsbevakning av tillståndshavarnas marknadsföring.

Den yttre tillsynen bedrivs genom anmälda besök hos handlaren där skyltning, egenkontrollprogram samt marknadsföringen och försäljningstillståndet i butiken kontrolleras. Likaså märkningen av tobaksprodukterna kontrolleras vid

dessa tillfällen. Den yttre tillsynen kan bedrivas i samarbete med andra myndigheter såsom polisen och benämns då som samordnad tillsyn.

Näringsidkare som tillhandahåller elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare för försäljning till konsumenter ska enligt nuvarande lagstiftning anmäla försäljningen hos den kommun där försäljningen sker. Anmälan skall göras senast när försäljningen påbörjas.

Näringsidkaren skall även utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och ansvara för att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram.

Egenkontrollprogrammet ska bland annat innehålla rutiner för hur anställd personal ska få information om åldersgränsen, rutiner för att undvika risken att tobaksvaror langas och rutiner för skyltning som informerar om åldersgränsen, och ska bifogas ansökan.

Kommunens tillsyn enligt lagen om handel med vissa receptfria läkemedel

Vissa receptfria läkemedel får från den 1 november 2009 säljas på andra försäljningsställen än apotek. Läkemedelsverket ansvarar för den övergripande tillsynen medan kommunen ansvarar för den lokala tillsynen.

Näringsidkare som vill bedriva detaljhandel med vissa receptfria läkemedel måste först anmäla detta till Läkemedelsverket. Näringsidkaren måste utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och hanteringen av läkemedel och se till att det ett egenkontrollprogram som är anpassat till verksamheten.

Nikotinläkemedel inryms från och med den 1 november 2009 i begreppet vissa receptfria läkemedel. Regelverket för detaljhandel med nikotinläkemedel upphör därmed att gälla. Om en anmälan gjorts om försäljning av nikotinläkemedel till kommunen enligt tidigare lagstiftning, behöver inte en ny anmälan göras till Läkemedelsverket. Om sortimentet däremot ska utökas till att omfatta ytterligare receptfria läkemedel måste detta anmälas.

Målsättningen är att alla anmälda försäljningsställen får minst ett (1) besök per år. I samband med besöken kontrolleras bland annat skyltning av åldersgräns och att förvaringen av läkemedlen sker på ett betryggande sätt för att undvika stölder och snatterier samt att det finns ett egenkontrollprogram som är anpassat efter verksamhetens behov och förutsättningar. Vid besöket överlämnas också vid behov information om lagen om handel med vissa receptfria läkemedel.

Kommunens tillsyn enligt Lag om tobaksfria nikotinprodukter

Enligt lag om tobaksfria nikotinprodukter är den som bedriver detaljhandel eller av tobaksfria nikotinprodukter skyldig att anmäla försäljningen till kommunen. Den som säljer tobaksfria nikotinprodukter har enligt lagen skyldighet att utöva särskild tillsyn (egenkontroll) över försäljningen och att ansvara för att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram.

Tillsynen bedrivs genom oanmälda besök hos handlaren där marknadsföring och egenkontrollprogram kontrolleras. Likaså märkningen av tobaksfria nikotinprodukter kontrolleras vid dessa tillfällen. Den yttre tillsynen kan bedrivas i samarbete med andra myndigheter såsom polisen och benämns då som samordnad tillsyn. Målsättningen är att varje anmält försäljningsställe får minst ett besök per år. Kommunens tillsyn av försäljning av tobaksfria nikotinprodukter ska främst inriktas på en förebyggande tillsyn som innebär att ge råd, stöd och information till näringsidkarna. Vid tillsynen ska särskild uppmärksamhet läggas på att titta på hur egenkontrollen fungerar. Näringsidkarna blir på så vis erinrade om att de ska följa bestämmelserna i lagen.

Vid den yttre tillsynen ska kommunens tillsynspersonal främst kontrollera

- att försäljning inte sker till minderåriga
- att marknadsföringen inte är påträngande, uppsökande eller manar till bruk
- att egenkontrollprogrammet är relevant och efterlevs
- att försäljningen är anmäld till kommunen
- att varorna har korrekt märkning

Tillsynens genomförande

Legitimering

Tillsynspersonalen ska ha tjänstgörings ID-kort som styrker att de företräder tillsynsmyndigheten och har rätt att få tillträde till serveringslokaler och förrådsutrymmen.

Ensamarbete

På grund av risken för hot och våld och utifrån bevisföringsfrågor skall tillsyn inte göras av ensam tillsynspersonal.

Råd och stöd

Tyngdpunkten i tillsynsarbetet ska ligga på rådgivande och förebyggande verksamhet. Tillsynsbesöken utgör ett lämpligt tillfälle för tillsynsmyndigheten att

ge råd och stöd till tillståndshavare och till de som bedriver detaljhandel eller servering av öl samt näringsidkare som säljer tobaksvaror och receptfria läkemedel.

Direkt återrapportering

Den som gör tillsynen bör alltid, på plats, återkoppla till serverings eller försäljningsansvarig vad som uppmärksammas, innan tillsynen avslutas. Om allvarliga brister framkommer ska den som gör tillsynen vara särskilt noga med att förklara varför bristerna betraktas som allvarliga och vilka konsekvenser allvarliga brister kan medföra.

Dokumentation

Tillsyn ska alltid dokumenteras. Dokumentation sker i verksamhetssystemen Alk-T och OL-2. Överträdelser eller åsidosättande av försäljningsbestämmelser ska dokumenteras grundligt.

För att ge en helhetsbild av de förhållanden som råder på försäljnings - eller serveringsstället ska även goda förhållanden dokumenteras. Om anmärkning har gjorts vid tillsynsbesöket ska en tillsynsrapport skickas till berörd tillståndshavare. Tillståndshavaren får då möjlighet att ge sin bild av vad som har hänt och meddela vad denne tänker göra för att se till att eventuella överträdelser eller åsidosättanden rättas till så att de inte upprepas.

Ett uppföljande tillsynsbesök, för att ta reda på om bristerna eller förseelserna är en engångsföreteelse eller om de är återkommande, ska planeras in om tillsynen påvisat allvarliga brister eller förseelser.

Plan för genomförande av tillsyn 2020-2025

Tillsyn av restauranger med serveringstillstånd sker i huvudsak under kvällstid. Tillsyn av tobakshandlare sker som regel under dagtid. Under perioden beräknar tillsynspersonalen att ha ett antal samordnade tillsyntillfällen tillsammans med polis och skattemyndigheten av restauranger med serveringstillstånd samt försäljningsställen av folköl, tobak, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare och receptfria läkemedel. Tidpunkter för den samordnade tillsynen bestäms vid gemensamma planeringsmöten med berörda myndigheter. De restauranger och handlare som får samordnad tillsyn väljs ut i samråd med skattemyndigheten och polisen. Utöver den samordnade tillsynen kommer ordinarie tillsyn av objekt som inte omfattas av den samordnade tillsynen att ske. Ytterligare tillsyn kommer också att genomföras i syfte att följa upp eventuella anmärkningar vid tidigare besök. Inre tillsyn kommer att bedrivas löpande under hela perioden.

Värmdö kommun har många skärgårdskrogar med serveringstillstånd och affärer som säljer öl, tobak och receptfria läkemedel på öarna. Flera av dessa ställen är öppet endast sommartid.

För att det ska vara möjligt att genomföra tillsynen i skärgården ska tillsynspersonal intensifiera tillsynen under perioden juni - augusti tillsammans med polis, sjöpolis och skattemyndigheten. Tillsynen innefattar då både restauranger med serveringstillstånd och affärer som säljer tobak, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, folköl och receptfria läkemedel. Tillsyn över tobak, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare folköl och receptfria läkemedel kommer att ske dagtid under hela perioden.

All tillsyn bedrivs i princip alltid oanmäld.